

۱۴۴۹.۶۰

رویکردهای محیط‌زیستی

در مدیریت صنایع

(با مثال‌های کاربردی در صنایع چرم و نساجی)

تألیف:

فاطمه داداشیان

(عضو هیأت علمی دانشگاه صنعتی امیرکبیر)

انتشارات جهاد دانشگاهی

واحد صنعتی امیرکبیر

سرشناسه	داداشیان، فاطمه، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور	رویکردهای محیط زیستی در مدیریت صنایع (با مثال‌های کاربردی در صنایع چرم و نساجی)/تالیف فاطمه داداشیان.
مشخصات نشر	تهران: جهاددانشگاهی واحد صنعتی امیرکبیر، انتشارات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۲۹۶ ص:، جدول، نمودار.
شابک	۱۷۵۰۰۰ ریال: 6-239-210-964-978:ISBN.
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	مدیریت محیط زیست - Environmental management
موضوع	مهندسی محیط زیست - Environmental engineering
موضوع	مدیریت صنعتی - جنبه‌های زیست محیطی - Industrial management -- Environmental aspects
موضوع	مدیریت صنعتی جنبه‌های زیست محیطی - هزینه‌ها - حسابداری - Industrial management- Environmental aspects-Costs- Accounting
موضوع	شرکت‌های اقتصادی - جنبه‌های زیست محیطی - Business enterprises - Environmental aspects
موضوع	توسعه پایدار - جنبه‌های زیست محیطی - Sustainable development - Environmental aspects
موضوع	نساجی - ایران - جنبه‌های زیست محیطی - Textile industry- Enviromental aspects - Iran
موضوع	چرم - ایران - صنعت و تجارت - جنبه‌های زیست محیطی - Leather industry and trade- Enviromental aspects- Iran
شماره افزود	جهاددانشگاهی واحد صنعتی امیرکبیر
رده‌بندی شکره	۱۳۹۵/۵۲۰۹/۵۲۰۰ GET
رده‌بندی دیویر	۱: ۳۶۳/۷۰
شماره کتابشناسی	۴۴۶۳۹۲۹

این کتاب در جلسه مورخ ۹۵/۰۵/۰۶ شورای نشر کتاب جهاددانشگاهی واحد صنعتی امیرکبیر پس از طی مراحل ارزیابی علمی، مجوز چاپ و انتشار، دریافت نموده است.

واحد صنعتی امیرکبیر

رویکردهای محیط‌زیستی در مدیریت صنایع (با مثال‌های کاربردی در صنایع چرم و نساجی)

تألیف: فاطمه داداشیان

ناشر	جهاددانشگاهی واحد صنعتی امیرکبیر
مدیر مسؤول	دکتر مهدی وره‌ای
نوبت چاپ	اول
سال چاپ	۱۳۹۵
قطع	وزیری
شمارگان	۵۰۰ نسخه
قیمت	۱۷۵۰۰۰ ریال
طراح	آرزو انصاری
چاپخانه	اصلی

ISBN: 978-964-210-239-6

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۱۰-۲۳۹-۶

نمایشگاه و فروشگاه دائمی: تهران، خیابان حافظ، روبروی سمیه، جنب دانشگاه صنعتی امیرکبیر، انتشارات جهاددانشگاهی واحد صنعتی امیرکبیر تلفن: ۹۸۱۰۹۸۱ ۹۵۰۹۸۲۱۶۶+ تلفکس: ۹۵۰۹۸۲ ۹۵۰۹۸۲۱۶۶+
فروشگاه اینترنتی: www.jdamirkabir.ac.ir

پیشگفتار ناشر

اَطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى اللَّحْدِ

توانمندسازی پایه‌های علمی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی کشور از وظایف اصلی سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. این مهم، ضمن افزایش اقتدار علمی کشور در عرصه‌های بین‌المللی؛ زمینه‌ساز استقلال اقتصادی با محوریت یافته‌های فن‌آورانه و دانش‌بنیان می‌گردد که خود از ارکان اصلی توسعه پایدار به‌شمار می‌آید. همچنین واضح است که در کنار دو عنصر تعهد و تخصص، دسترسی به اطلاعات روز علمی و تکنولوژی‌های مدرن؛ نیاز اولیه برای توانمندسازی پایه‌های علمی به‌شمار می‌رود.

بر این اساس جهادگران واحد انتشارات گاهی واحد صنعتی امیرکبیر با مدیریت جهادی خود علاوه بر فعالیت‌های فرهنگی، پژوهش‌های فن‌آورانه و نیز آموزش‌های تخصصی فن‌آور و اشتغال‌محور، با چاپ کتب و مجلات علمی متخصصان و دانشگاهیان فرهیخته کشور، همچنین ترجمه آثار فاخر و به‌روز دنیا توسط "انتشارات جهاددانشگاهی واحد صنعتی امیرکبیر «پلی تکنیک تهران»" که یکی از معتبرترین انتشارات دانشگاهی در حوزه علوم پایه و مهندسی می‌باشد؛ به وظیفه انقلابی و اعتقادی خویش جامه عمل پوشانده و امیدوار است بتواند نیازهای علمی، پژوهشی، ان، دانشجویان و پویندگان راه علم را در تحقق آرمان‌های اصیل انقلاب فراهم سازد.

این کتاب به روح پرفتوح معمار کبیر انقلاب، شهدا و ایثارگران هشت ساله انقلاب مقدس به‌ویژه شهدای گرانقدر جهاددانشگاهی و دانشگاه صنعتی امیرکبیر، تقدیم می‌گردد. امید است دانشگاهیان و فعالین عرصه‌های علم و فناوری کشور، پویانده راه این شهیدان والا مقام همچون شهدای انقلاب علمی، در محیط مقدس و انسان ساز دانشگاه باشند.

از همه عزیزان محقق و دانش‌پژوه تقاضا می‌شود این انتشارات را از نظرات تخصصی و پیشنهادات راهگشای خود در جهت ارتقاء سطح علمی کتب منتشره و همچنین گسترش زمینه‌های علمی آن‌ها، بهره‌مند سازند.

"هماره در پرتو الطاف الهی پیروز و سربلند باشید"

انتشارات جهاددانشگاهی واحد صنعتی امیرکبیر

پیشگفتار

هدف از تالیف این کتاب چگونگی تعریف و فراهم آوردن رویکردهای محیط‌زیستی در توسعه پایدار و مدیریت صنایع است. تدوین استراتژی و سیستم مدیریت و حسابداری زیست‌محیطی می‌تواند گامی موثر در جهت توسعه بیشتر به مسائل زیست‌محیطی در صنایع آلاینده باشد و زمینه‌ساز تولید محصولات، اجرای فرآیندهای دوستانه‌تر، مدار محیط‌زیست و کاهش اثرات مخرب صنایع بر محیط‌زیست به توسعه پایدار و در نتیجه ارتقاء سطح زندگی بشکند.

فصل اول این کتاب به معرفی مدیریت استراتژیک، استراتژی‌های زیست‌محیطی، مفهوم و چندین مثال از نمونه‌های تدوین شده، می‌پردازد. در انتهای این فصل به منظور تسهیل روند تدوین استراتژی زیست‌محیطی و تشویق فعالان صنایع آلاینده به تدوین این گونه استراتژی‌ها در راستای حفظ محیط‌زیست برای نسل‌های آینده، معرفی می‌شود.

در فصل دوم به مفاهیم اساسی و اهمیت و ضرورت سیستم مدیریت زیست‌محیطی و چگونگی استقرار سیستم مدیریت زیست‌محیطی پرداخته خواهد شد.

در فصل سوم به مرور سیستم حسابداری مدیریت زیست‌محیطی و تجزیه و تحلیل مدل‌های اجرا شده آن در سایر کشورها پرداخته می‌شود.

در فصل چهارم مثال‌های کاربردی جهت چگونگی پیاده‌سازی و اجرای سیستم مدیریت زیست‌محیطی (EMS) و نتایج به دست آمده و از اجرای آن در صنایع چرم و نساجی بیان می‌شود. در انتهای این فصل طراحی مدل پیشنهادی سیستم حسابداری مدیریت زیست‌محیطی (ENVIA) با توجه به اطلاعات به دست آمده توسط نویسنده این کتاب در صنعت چرم و نساجی ایران ارائه می‌شود.

ورود مفاهیم زیست‌محیطی به جریان مدیریت و تصمیم‌گیری در اداره صنایع کشور و ترغیب مسئولان صنایع مختلف به حفظ محیط‌زیست در اصول ارزشی سازمانی موجب ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان می‌شود. لذا امید است این کتاب برای دانشجویان، اساتید دانشگاه‌ها و دست‌اندرکاران صنایع باب مطالعات بیشتر در این زمینه را بگشاید.

مؤلف کتاب از اظهار نظر و پیشنهادات و انتقادات خوانندگان گرامی در ارتقا کیفی این کتاب استقبال می‌نماید.

فاطمه داداشیان

فهرست

فهرست مطالب

فصل ۱: مدیریت و استراتژی زیست محیطی

- ۱-۱- مقدمه فصل ۱۹
- ۲-۱- برنامه ریزی استراتژیک توسعه پایدار ۱۹
- ۳-۱- استراتژی زیست محیطی ۲۵
- ۴-۱- برنامه ریزی و مدیریت استراتژیک زیست محیطی ۲۶
- ۵-۱- مطالعه پایداری استراتژی زیست محیطی ۳۰
- ۶-۱- نمونه هایی از تدوین استراتژی زیست محیطی ۳۱
- ۱-۶-۱- تدوین استراتژی زیست محیطی صنایع مواد شیمیایی آنگدستان ۳۲
- ۱-۶-۲- تدوین استراتژی زیست محیطی شهر واترلو ۴۰
- ۱-۶-۳- متدولوژی تدوین استراتژی دانشگاه سوین برن استرالیا ۴۲
- ۷-۱- مدل جامع تدوین استراتژی زیست محیطی ۴۷
- ۸-۱- شناخت و تحلیل استراتژیک ۴۹
- ۱-۸-۱- شناخت وضع موجود ۴۹
- ۲-۸-۱- تحلیل عوامل محیطی ۵۱
- ۹-۱- زمینه سازی تدوین استراتژی زیست محیطی ۶۳

- ۶۳..... ۱-۹-۱- تعیین نمودن حوزه و وسعت فراگیری طرح
- ۶۴..... ۲-۹-۱- تدوین ارکان جهت‌ساز
- ۶۶..... ۳-۹-۱- تدوین اهداف
- ۷۲..... ۱۰-۱- تدوین استراتژی‌های زیست‌محیطی
- ۷۲..... ۱-۱۰-۱- SWOT آنالیز
- ۷۴..... ۲-۱۰-۱- طراحی نقشه استراتژیک
- ۷۶..... ۳-۱۰-۱- بخش‌بندی استراتژی زیست‌محیطی
- ۷۷..... ۴-۱۰-۱- طراحی نقشه استراتژیک زیست‌محیطی
- ۷۸..... ۱۱-۱- تدوین برنامه و پروژه‌های زیست‌محیطی
- ۷۸..... ۱-۱۱-۱- روش "بین‌نامه‌ها و پروژه‌های عملیاتی"
- ۸۰..... ۲-۱۱-۱- ارزیابی عملکرد استراتژی‌های زیست‌محیطی
- ۸۵..... ۳-۱۱-۱- تدوین اهداف کمی
- ۸۶..... ۴-۱۱-۱- طراحی کارت امتیازی
- ۸۸..... ۱۲-۱- منابع و مراجع فصل اول

فصل ۲: سیستم مدیریت زیست‌محیطی

- ۹۱..... ۱-۲- مقدمه
- ۹۱..... ۲-۲- سیستم مدیریت محیط زیستی (EMS)
- ۹۲..... ۳-۲- مدیریت زیست‌محیطی
- ۹۳..... ۴-۲- تاریخچه مدیریت زیست‌محیطی سیستماتیک
- ۹۴..... ۵-۲- ضرورت به‌کارگیری EMS
- ۹۵..... ۶-۲- چگونگی استقرار EMS
- ۱۰۸..... ۷-۲- منابع و مراجع فصل دوم

فصل ۳: سیستم حسابداری مدیریت زیست‌محیطی

۱-۳- مقدمه	۱۰۹
۲-۳- حسابداری	۱۱۰
۳-۳- مقیاس حسابداری مدیریت زیست‌محیطی	۱۱۵
۴-۳- واحدهای اندازه‌گیری	۱۱۶
۵-۳- هزینه‌های زیست‌محیطی و راههای بدست آوردن آن	۱۱۸
۶-۳- عوامل بازدارنده توسعه حسابداری مدیریت زیست‌محیطی	۱۳۱
۷-۳- مدل‌های ارائه شده سیستم حسابداری مدیریت زیست‌محیطی در جهان	۱۳۳
۱-۷-۳- مطالعه موردی ۱: پی‌اس‌ام‌ال، هند	۱۳۳
۲-۷-۳- مطالعه موردی ۲: اچ‌میشل و پسران، استرالیا	۱۴۶
۳-۷-۳- مطالعه موردی ۳: س‌ر‌ج، رومانی	۱۴۹
۴-۷-۳- مطالعه موردی ۴: د‌ب‌و‌اس، کرواسی	۱۵۶
۵-۷-۳- مطالعه موردی ۵: آی‌او‌بی‌ال، هند	۱۶۳
۶-۷-۳- مطالعه موردی ۶: تکستایل، لیتونی	۱۶۹
۷-۷-۳- مطالعه موردی ۷: دانشکده هنرهای زیبا، ایران	۱۷۷
۸-۷-۳- مطالعه موردی ۸: کاپرا استوکو، اسلواکی	۱۸۰
۸-۳- ضرورت تدوین و اجرای حسابداری مدیریت زیست‌محیطی در ایران	۱۸۸
۹-۳- منابع و مراجع فصل سوم	۱۸۹

فصل ۴: مثال‌های کاربردی در صنایع چرم و نساجی

۱-۴- مقدمه فصل	۱۹۱
۲-۴- برنامه‌ریزی و روش‌های کلی جلوگیری از آلودگی محیط‌زیستی در صنعت نساجی	۱۹۲
۳-۴- نوآوری در طراحی	۲۰۴

- ۴-۴- به‌کارگیری سیستم مدیریت زیست‌محیطی در صنایع چرم و نساجی..... ۲۰۵
- ۴-۴-۱- سیاست‌های محیط‌زیستی..... ۲۰۵
- ۴-۴-۲- برنامه ریزی..... ۲۰۸
- ۴-۴-۳- به‌کارگیری..... ۲۴۲
- ۴-۴-۴- کنترل و اصلاح..... ۲۵۲
- ۴-۴-۵- بازنگری مدیریت..... ۲۵۵
- ۴-۵- ۱- اسناداری مدیریت زیست‌محیطی در صنایع چرم و نساجی..... ۲۵۶
- ۴-۵- ۲- نام اول: شناخت و جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز..... ۲۵۷
- ۴-۵- ۳- نام دوم: در پیشنهادی..... ۲۷۴
- ۴-۵- ۴- نام سوم: در سیستم مدیریت زیست‌محیطی..... ۲۷۵
- ۴-۵- ۴- نام چهارم: در بزرگ و تحلیل اطلاعات..... ۲۸۳
- ۴-۶- منابع و مراجع فصل چهارم..... ۲۸۸
- واژه‌نامه محیط‌زیست..... ۲۹۱